

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

На теперішній час стає важливим прийняття рішень у потрібний час та бути завжди попереду від своїх конкурентів. Для цього керівництво повинно володіти інформацією на різних рівнях управління, у тому числі на стратегічному. Це пояснює необхідність організації саме стратегічного управлінського обліку, який допомагає прослідити та проаналізувати розвиток підприємства, виконання стратегії а також врахувати основні ризики діяльності за допомогою сучасних інструментів обліку та аналізу. Особливо важливим є виконання прогностичної функції управлінського обліку, що недостатньо реалізується у традиційній парадигмі, тому доцільно дослідити сутність та роль стратегічного управлінського обліку в управлінні, що підтверджує актуальність дослідження.

Питанням особливостей стратегічного управлінського обліку займалися такі вчені, як Болдуєв М. В., Плікус І. Й., Шевчук В. Р., Єршова Н. Ю., Нікуліна С. М., Голов С. Ф. та інші. Однак досі не є зрозумілим, чи є стратегічний управлінський облік продовженням традиційного або стає самостійним видом обліку, що потребує додаткового вивчення та підвищує актуальність цього дослідження.

Метою роботи є визначення сутності та властивостей стратегічного управлінського обліку при управлінні підприємством, а також виділення недоліків традиційного управлінського обліку.

Бухгалтерський облік є джерелом інформації для прийняття рішень, однак виникає необхідність у додаткових даних. Це стало однією з причин появи управлінського обліку. Однак на сьогодні основ загальноприйнятого управлінського обліку стає недостатньо, тому що управлінці потребують в інформації стосовно всіх процесів, що здійснюються як на підприємстві, так і за його межами, при цьому важливим є взаємозв'язок із стратегічними цілями.

Як зазначає Болдуєв М. В. [1, с. 123], «зміна традиційної парадигми управлінського обліку на стратегічну парадигму пов'язана з розвитком наукового пізнання бухгалтерського управлінського обліку і прагненням до його вдосконалення. Концептуальна побудова стратегічної бухгалтерії базується на еволюційно-адаптивній балансовій теорії, основу якої складає бухгалтерський підхід «грошові кошти/чисті пасиви». Реалізація цього підходу в стратегічній бухгалтерії передбачає облік різноманітних ситуацій, адаптивних до зміни системи чинників, що впливають на власність,

платоспроможність, резервну систему підприємства тощо, визначення і аналіз агрегованих і дезагрегованих показників чистих активів і чистих пасивів як основних індикаторів цього впливу».

Це означає, що традиційний управлінський облік вже є обмеженим, і виникає потреба у розширенні можливостей цього виду обліку, врахуванні стратегічного розвитку підприємства. Задля цього нами було згруповано основні недоліки, що характерні для традиційного управлінського обліку (таблиця 1).

Таблиця 1
Недоліки традиційного управлінського обліку

Недоліки	Плікус І. Й. [2, с. 94-95]	Шевчук В. [3, С. 5]	Марущак Л., Павліківська О. [4, с. 239]	Маняєва В. О. [5, с. 49-50]	Нікуліна С. М. [6, с. 282-283]
Питанням обліку зовнішніх факторів макросередовища та стратегічним питанням не приділяється належної уваги	+	+		+	+
Не враховано, яким є потенційний вплив чинників зовнішнього середовища на реалізацію обраної підприємством конкурентної стратегії		+		+	+
Концентрація на внутрішньому середовищі	+	+	+	+	+
Недостатність використання економіко-математичних методів				+	
Не враховуються ризики діяльності				+	

Як можна побачити з табл. 1, традиційний управлінський облік не враховує особливостей вибраної стратегії, ризики, а також вплив чинників зовнішнього середовища. В умовах сьогодення ці недоліки призводять до того, що підприємство не в

зможі реагувати вчасно на зміни у конкурентному середовищі, тому для встановлення міцної конкурентної позиції стає доцільним організація стратегічного управлінського обліку.

За визначенням Голова С. Ф. [7, с. 582], «стратегічний управлінський облік – це система управлінського обліку, яка спрямована на прийняття стратегічних управлінських рішень». Друрі К. [8, с. 860] зазначає, що одним з елементів такого обліку стає надання інформації, потрібної для формулювання стратегії та реалізації стратегії управління. Це підтверджує і Єршова Н. Ю. [9, с. 197], відмічаючи, що «стратегічний управлінський облік є сферою знань і діяльності, що пов'язана з формуванням і застосуванням інформаційного контенту для потреб стратегічного управління, завдяки чому підтримується існуюча організаційна структура, мотивується поведінка, підтримуються колективні культурні цінності, формуються організаційні знання, потрібні для виконання стратегічних цілей».

Стратегічний управлінський облік може характеризуватись наступними властивостями [4, с. 240; 7, с. 582; 8, с. 861]:

- є системою збору та групування необхідної інформації для управлінців;
- інформація носить як фінансовий, так і нефінансовий характер, її оцінка та вимірювання можуть бути проведені різними способами;
- узгоджений із стратегічними цілями;
- враховує особливості як внутрішнього середовища, так і вплив зовнішнього, зокрема, формується інформація о суперниках;
- включає в себе аналіз засобів скорочення витрат та/чи підвищення ступеню диференцovanості продукції компанії за рахунок використання зв'язків у ланцюжку цінностей і оптимізації витрат.

Плікус І. Й. [2, с. 94] вважає, що «стратегічний управлінський облік є інструментом для стратегічного управління та засобом досягнення успіху у веденні бізнесу». Слід зазначити, що для формування ефективного обліково-аналітичного забезпечення стратегічний управлінський облік дійсно стає інформаційною підтримкою, а також способом контролю в реалізації цілей підприємства. Крім того, стає популярною побудова збалансованої системи показників, яка може виступати інструментом стратегічного управлінського обліку і також включає в себе поєднання як фінансових, так і нефінансових показників у розрізі різних перспектив.

Такої ж думки Рубан Л. О. та Чуприна Л. В. [10, с. 55], які зазначають, що «роль стратегічного управлінського обліку на підприємстві не вичерпується тільки виконанням певних функцій традиційного управлінського обліку, задача якого – обробка та підготовка інформації для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством. Стратегічний управлінський облік, як інформаційна підтримка управління, має на меті забезпечити менеджерів підприємства всією інформацією, необхідною для управління і контролю розвитку

компанії в інтересах її власників та інших зацікавлених сторін – стейкхолдерів».

Таким чином, можна сказати, що стратегічний управлінський облік є процесом інформаційного забезпечення дій управлінців, спрямованих на досягнення стратегічних цілей підприємства. При цьому об'єктом стратегічного управлінського обліку можуть виступати окремі види діяльності, центри відповідальності, бюджети тощо, а предметом є господарська діяльність, яка здійснюється та прогнозується.

Тому, на нашу думку, стратегічний управлінський облік є саме продовженням управлінського обліку, його новим витком розвитку, основною відмінністю є саме спрямованість на стратегію підприємства та аналіз впливу зовнішнього середовища, а також розбір покупців за вигідністю. Тобто стратегічний управлінський облік надає ключову інформацію для управління підприємством з аналізом теперішнього стану та орієнтуванням на майбутнє.

Список літератури

[1] М. В. Болдуєв, «Концептуальні підходи формування стратегічної бухгалтерії», *Вісник Запорізького національного університету*. №3, с. 122-128, 2010.

[2] І. Й. Плікус, «Стратегічний облік як інструмент стратегічного управління підприємством», *Вісник Української академії банківської справи*, №12, с. 94-95, 2002.

[3] В. Р. Шевчук, *Стратегічний управлінський облік: Навч. Посібник*, О. М. Ковалюка, Ред. Київ, Україна: Алерта, 2009, 176 с.

[4] Л. Марущак, «Концептуальні основи формування інформаційних потоків стратегічного управлінського обліку», *Соціально-економічні проблеми і держава*, Вип. 2 (13), с. 237-244, 2015.

[5] В. А. Манеева, «Теоретические основы развития стратегического управленческого учёта», *Вестник Самарского государственного экономического университета*, №1, с. 47-51, 2010

[6] С. Н. Никулина, «Стратегический управленческий учёт в агропромышленных организациях», *Научный альманах*, №2-1, с. 282-285, 2016.

[7] С. Ф. Голов, *Управленческий учёт*, Харків, Україна: Фактор, 2009.

[8] К. Друри, *Управленческий и производственный учт*, Москва, Россия: ЮНИТИ, 2005.

[9] Н. Ю. Єршова, «Концептуальні основи стратегічного управлінського обліку», *Проблеми економіки*, №1, с. 195-202, 2017.

[10] Л. О. Рубан, та Л. В. Чуприна, «Роль та функції стратегічного управлінського обліку в системі стратегічного управління підприємством», *Вісник національного технічного університету «Харківський політехнічний університет»*, № 27, с. 53-57, 2016.